

PRAVO DJETETA NA SLOBODU VJEROISPOVJESTI

- INFORMACIJE ZA RAD NA SCENARIJU -

Opšte o pravima djeteta:

- djetetom se smatra svaka osoba do 18 godina;
- dijete ostvaruje svoja prava primjereno svom uzrastu i zrelosti;
- prava djeteta su garantovana Ustavom Crne Gore, Porodičnim zakonom i drugim zakonima, kao i međunarodnim ugovorima, kao što je, prije svega, Konvencija o pravima djeteta;
- UNICEF-ov skraćeni pregled dječjih prava prema Konvenciji o pravima djeteta je dostupan [ovdje](#);
- u Crnoj Gori, dijete sa 15 godina može da odluči koju srednju školu će pohađati, može da zaključi ugovor o radu i da troši novac zarađen sopstvenim radom, može da odluči sa kojim roditeljem će živjeti u slučaju razvoda roditelja; sa 16 godina dijete može da polaže vozački ispit za moped i motocikl; dijete do 14. godine nije krivično odgovorno, a od tada mu se može suditi za krivična djela.

Šta znači sloboda vjeroispovijesti u načelu, i kako je dijete ostvaruje?

- Svako ima pravo da vjeruje ili da ne vjeruje;
- svako ima pravo da pripada ili da ne pripada vjerskoj zajednici;
- svako ima pravo da zadrži ili da promijeni vjeroispovijest ili da prestane da vjeruje;
- svako ima pravo da javno ili privatno ispoljava svoju vjeru podučavanjem, običajima, molitvom i obredom, ili da ne ispoljava bilo kakvu vjeru ili uvjerenja;
- svako ima pravo na slobodu misli i na promjenu svog mišljenja;
- niko se ne smije primoravati da se izjašnjava o svojim vjerskim ili drugim uvjerenjima;
- niko ne smije na bilo koji način biti primoravan ili spriječavan da postane ili da ostane član vjerske zajednice, da učestvuje ili da ne učestvuje u ispoljavanju vjeroispovijesti ili uvjerenja;

- zabranjena je diskriminacija po osnovu vjeroispovijesti ili uvjerenja, što znači da je zabranjeno svako neopravdano pravljenje razlike, nejednako postupanje ili dovođenje osoba u nejednak položaj zbog njihove vjere ili uvjerenja, tj. zbog toga što pripadaju ili zbog toga što ne pripadaju nekoj vjerskoj zajednici;
- sloboda vjeroispovijesti (i to samo ispoljavanje vjere, ne i sloboda da se vjeruje) može biti ograničena ako je to neophodno radi zaštite života i zdravlja, javnog reda i mira ili zaštite prava i sloboda drugih – djelovanje vjerskih zajednica može biti i zabranjeno, ako protivno zakonu podstiče diskriminaciju, nasilje ili mržnju, grubo ugrožava ili vrijeđa ljudsko dostojanstvo, ako je zasnovano na nasilju ili koristi nasilje kojim ugrožava život, zdravlje ili druga prava i slobode građana;
- Crna Gora je sekularna država u kojoj su vjerske zajednice odvojene od države, u kojoj nijedna religija nema status državne religije;
- sve vjerske zajednice su ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i vjerskih poslova;
- u Crnoj Gori je kod Ministarstva pravde i ljudskih i manjinskih prava evidentirano 20 vjerskih zajednica;
- u Crnoj Gori je vjerska nastava zakonom zabranjena u javnom obrazovnom sistemu, osim u srednjim vjerskim školama, koje su za to licencirane (Bogoslovija „Sveti Petar Cetinjski“ i Medresa „Mehmed Fatih“);
- vjerskim zajednicama je dozvoljeno da organizuju vjersku pouku u svojim vjerskim objektima ili drugim objektima primjerenim za tu svrhu, i to onda kada učenici nemaju nastavu u školi;
- za učešće u vjerskoj pouci je potrebna saglasnost djeteta starijeg od 12 godina, kao i saglasnost njegovih roditelja ili staratelja;
- osoba koja zbog svoje vjeroispovijesti nosi kapu ili maramu kao sastavni dio nošnje ne smije biti diskriminisana ni u sistemu obrazovanja - u Crnoj Gori je dozvoljeno da djeca u škole dolaze s vjerskim obilježjima, npr. da nose krst na lančiću ili maramu (hidžab);
- dijete ima pravo da slobodno izrazi svoje mišljenje, dakle, da izražava svoje, a ne mišljenje drugih i dijete je ono koje uživa sopstvenu slobodu vjeroispovijesti, a ne roditelj;
- roditelji imaju pravo da urede porodični život u skladu s njihovim moralnim i vjerskim uvjerenjima i da usmjeravaju dijete u ostvarivanju prava na slobodu vjeroispovijesti. Međutim, dijete u periodu adolescencije, od 10. do 19. godine, stiče sve više znanja, iskustva i više razumije, pa se povećava i njegova uloga u pravljenju ličnog izbora, dok se uloga roditelja smanjuje, tj. usmjeravanje djeteta prerasta u savjetovanje, a kasnije i u razmjenu mišljenja na jednakom nivou. Roditelji stavove i želje djeteta treba da poštuju i da im posvete dužnu pažnju, naravno i dalje vodeći računa o djetetovom najboljem interesu;

- neke države su zakonom odredile od kog uzrasta dijete može da promijeni vjeru, ako to želi – npr. u Njemačkoj i Austriji je taj uzrast 14 godina, u Estoniji, Sloveniji i Norveškoj 15 godina, u Portugaliji, Rumuniji i na Kipru 16, a u Bugarskoj, Danskoj i Finskoj 18 godina; u Crnoj Gori nije propisan poseban uzrast za promjenu vjere, Ustav to pravo daje „svakome“, doduše, navodi da djeca uživaju prava „primjereno uzrastu i zrelosti“, dok zakon zahtijeva da dijete od 12 godina mora da se pita da li je saglasno da bude uključeno u vjersku pouku;
- roditelji imaju pravo i obavezu da se staraju o najboljem interesu djeteta, da ga vaspitavaju i usmjeravaju u moralnom i/ili vjerskom smislu, ali ne bi smjeli da primoravaju dijete koje je formiralo stav o religiji da vjeruje ili da ne vjeruje, ne bi smjeli da primoravaju dijete starije od 12 godina života da učestvuje u vjerskoj pouci i ne bi smjeli da djetetu zabranjuju druženje s osobama koje su ateisti ili su drugih vjeroispovjesti, samo zbog vjere ili takvog uvjerenja. Djetetu bi trebalo omogućiti da stekne informacije o religiji ili uvjerenjima njegovih roditelja, ali i o drugim religijama i uvjerenjima, kako bi samo moglo da formira svoj stav.